

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrtert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 10. prosenca 1868.

List 2.

Sveto Telo.

Pojte zemlje vsi jeziki,
Božji angeli, svetniki,
Vsa narava pevaj čast,
S krepkim glasom pri sprevedu
Kralju — Stvarniku — Gospodu,
Ker čez vse ima oblast!

Duša v radosti napaja
Naj se vsaka, ker obhaja
Dans presveti se spomin;
Oh spomin Ljubezni večne
Presladak — za nas — nesrečne,
O raduj se Adamov sin! —

Jezus, preden gre v terpljenje,
Preden za nas dá življenje,
Ta spomin nam zapusti,
Vzame kruh in vino v roke,
Misli na nas, svoje otroke,
Ter oboje posveti.

Zbor učencev gleda milo,
Ker k Očetu se obrnilo
Jezusa obličje je;
On pa kruh jim razdeluje
Z vinom, serčno narekuje
Čudežne besede te:

Oj vzemite, ljubeznjivi!
Jejte kruh nebeški, živi,
Ker to moje je telo;
In iz keliha vsi pite —
Moja kri je, — ter storite,
Vselej v moj spomin tako.

Naš Zveličar tak postavi
Zakrament ljubezni pravi,
Vir nebeški vsih dobrot;
Spolnil je, kar je obljubil;
Ker nas je neskončno ljubil,
Ni zapustil On sirót. —

Glej, o verna duša! ravno
Tisti Jezus, ki se davno
Se učencem — zadnjo noč —
Dal je vžiti, tu stanuje, —
Sveta vera ti spričuje,
V Zakramentu pričujoč.

Tu je On dobrotnik mili,
V dušni in telesni sili,
Vsacemu pomaga rad, —
Ljubeznjivo vse sprejema,
Še clo grešnike objema,
Če pokore vidi sad. —

Ljuba duša! ne zamudi —
Večkrat k Njemu se potruji!
Vsih ozdravil te bo rán!
Pridi vselej z dušo čedno —
Živaj Ga ponižno, vredno:
O presrečen bo tvoj stan!

Toraj zemlje vsi jeziki,
Božji angeli, svetniki,
Vse stvari zapojte čast;
V Zakramentu — pri sprevedu
Kralju — Stvarniku — Gospodu,
Ker čez vse ima oblast.

Radoslav.

Dušica — cvetlica.

Dušica tvoja, človek, je cvetlica,
Nje lepi cvet še angel rad pogleda;
Nje kras zavida le peklenska čeda,
Prijetne Bógu clo so njene lica. —

Al če zadene jo pregrehe pšica,
O žalost! — smertni červ že jo spodjeda;
O strah! — že vsa ovenjena in bleđa,
Ni vredna več visokega poklica.

In varh nebeški se solzi premilo; —
Zastonj je trud bil, on spozná, ko vidi
Nedolžnosti razderto — oblačilo!

Zató, cvetlica! greha pšic se vari! —
Da strup njegov ti cvetliča ne spridi,
Peklenkim slugam upati — nikari!! —

Radoslav.

Vsem našim domorodnim prijatom v premišljevanje in spločevanje.

Poslednja Danica lanskega leta je „nekterim našim domorodnim prijatom“ ređuhovskega stanü pomolila nekaj pelina in spregovorila jim je resnobno pa resnično besedo. Z zedinjeno močjo, pravi, delajmo Slovenci — duhovni in neduhovni, ako hočemo napredovati v svoj prid in blagor slovenskega naroda. In res, značajev nam je treba ne le med svetnim, tudi med duhovskim stanom, zlasti med nižjimi in mlajšimi duhovniki, kterih čaka v prihodnje še večí butara, ker bojevati se bodo morali za božje in cerkvene pravice. Svěsti si moramo biti svoje sverhe, svojega pravega poklica, in potem delati z vsemi močmi. Sverho pa ali namembo, ki nas naj vodi in spodbada, to nam kaže jasno vsikdar sv. katoliška cerkev, ki je zidana na skalo. Le ako se nje deržiimo, smo varni in gotovi, da bo vsaj naposled zmaga naša. Se vé, da si katoliške cerkve nihče nikar ne misli take, kakoršno popisujejo nasprotni judovski in prostomavtarski listi. Po teh bi bila res že stara in oslaběla; toda — sv. kat. cerkev je vedno mlada in močna, ker jo varuje in krepča Bog sam. To vemo katoliški duhovni in vsi pravi katoliški kristjani neduhovni, in takih — hvala Bogu! imamo med Slovenci še mnogo, ki so z nami enih misli, vdani svojim duhovnim pastirjem, vedno pripravljeni jih tudi v djanji podpirati v vseh rečeh, ktere služijo slovenskemu narodu na korist, v pravo duhovno oliko. V tem oziru naj se prederzujemo povédati nektare besede iz prijatlovega pisma, ktero mu je došlo iz višji neduhovske roke, ker imajo v sebi nekaj pelina, pa tudi nekaj medú. Naskoki na konkordat, se piše ondi, so imeli — mislim — tri glavne namene: čas tratiti s tem in ljudsko pozornost odvrăčevati od bolj važnih reči; kolikor mogoče razpor napravljati med duhovščino slovansko in med slovanskim narodom, *) in spravljati šole v nemško oblast, t. j. še bolj ponemčevati jih. Adresa škofovská pa je bila izverstna in velikanska. Veselilo me je zopet enkrat v našem vodenem in vertoglavem času brati kaj tehtnega in jedernatega. Posebno lepo je govorjenje zarad šol in prostomavtarstva. — Naskok na konkordat ni šel po sreči. Poglavitni namen, razdvojiti česke in slovenske domoljube in posebno česke, se ni dosegel; duhovski in posvetni domoljubi so tudi sedaj kot poprej prijatli ostali; zato se je pa menda tudi cela reč zopet na stran vergla. Pri tej priliki ne morem drugač, da omenim zadnje Danice l. 1867, ki popisuje nektare domoljube, ki so tudi cerkveni nasprotniki. Jaz pa prašam, kdo je tega kriv. Ptiček tako poje, kakor sliši stare svoje.

*) Če ne mar iz sanjarij za psevdoliberalizem.

Slovani in Rumuni morajo za lastne kervave žulje cvet svoje mladine pošiljati na nemške vseučilišča, ktere so pa napolnjene s protestantizmom; — kako tedaj, da ne bi se izneverili naši mladenči domačemu uku, ker na vseučiliših vedno in zmirom le protestantizmu slišijo slavo peti. Nemcu je na tem ležeče, tudi svojo vero razširjevati, kajti protestantizem je prav za prav — per excellence — nemška rastlina. Cela južna Avstrija nima nobenega vseučilišča tje do nemškega Gradca in Pešta. Ni tedaj čudo — kolikor bolj v Nemčijo silimo z jezikom in šegami, tolikanj bolj nas mora prešinjevati tudi duh, ki veje na nemških vseučiliših. Kdaj slišite iz Her-vaškega, iz Dalmacije, iz Srbije, od Rumuncev, ali iz Madžarskega take glase zoper duhovščino in tako zabavljanje in zaničevanje kakor pri nas, in pa tolikanj huje, kolikor smo bliže nemške meje? Sedem let sem bil na Ogerskem, pa nikdar nisem ne čital ne slišal takih napadov zoper vero sploh in zoper duhovščino, ko poprej v Beču in na Nemškem, kjer takšni pogovori zraven družih nečednost v društvih služijo za „Würze“. Pri nas na Kranjskem ni bilo tolikanj adres zoper kon-kordat, kakor že na Štajarskem, ker se nemškutarstva vendar še nismo tako zelo naserkali, kakor ondod, in kolikor bolj bomo po takem nemškem „liberalizmu“ zgubljali svojo narodnost, tolikanj bolj bo pešala tudi vera itd.

Te besede iz neduhovskih ust se nam zdijo jako važne in vredne, da jih premišljamo duhovni in neduhovni, stari in mladi. Nočemo pretresovati sedaj lanskikh naskokov na konkordat in njihovih vzrokov; to pa skušamo, da si prizadevajo nekteri razdvojiti narodne vod-nike, ločiti stareje od mlajših, duhovne od neduhovnov, in potisniti zlasti duhovne na stran ter jim vzeti — kar se dá — vpliv do slovenskega naroda. Ako bi se to moglo doveršiti, bi bilo v kvar, v gotovo pogubo na-rodu, narodnim vodnikom pa nikdar v prid, ne duhov-skim ne deželskim. Skerbeti nam je tedaj in delati, da se v okom pride temu tolikanj pogubljivemu napre-dovanju, dokler je še čas. Upamo, da ni še prepozno.

Kar pa zadeva mladino, to je, cvet (v dobrem po-menu) naše slovenske mladine, ki hodi na nemške vse-učilišča, in prihaja z visokih šol spet na Slovensko domú, o tej je Danica že nekterikrat govorila zdihovaje, da se nam tolikrat pogubi dušno in telesno, in da so res le „rari nantes in gurgite vasto!“ Kolikor pomnimo in nam skušnja kaže, so se poprejšnje leta, dokler po visokih šolah ni bilo čuti tolikanj protestanškega libe-ralizma, vendar še bolje ohranili slovenski mladenči, in prihajali so domú in v službe vse bolj verni in vdani sv. katoliški cerkvi. Za slovenstvo — se vé — niso to-likanj goreli, bili so pa drugi časi in slovenščine se navzeti niso mogli, ker niso nobene prilike imeli. Zdaj je to drugač. Žalostno pa bi bilo, ko bi na mesto ne-kdanje prave vernosti stopala pri naši mladini le gola narodnost ali domorodnost. Sej se obé lepo vjemate in daste v življenji dobro strinjati, in ste tudi zdaj obé potrebne. Šama narodnost brez vernosti in tej pri-merne pobožnosti ne koristi nobenemu stanu, vsem pa veliko škoduje. Na to naj mislijo in delajo slovanski starši in učitelji, na to naj merijo vse naše šole. Menda iz tega vzroka pošiljajo slovenski starši, posebno s Kranjskega, silo neradi svoje sinove na visoke šole. Poznamo celo take, ki so poslednje leta dali jih domá učiti ali pa, ako to ni šlo, so se sami preselili tje, kjer je vseučilišče, da bi le kolikor že ovarovali svojega sina kuge, ki lazi in razsaja po večih mestih. Kmet naš — se vé — kaj takega ne more; za to vselej sivo gleda, kedar mu sin hoče na visoke šole, in le težko mu izpod palca gre pičla petica, in res tudi malokdaj se mu ob-nese po volji. Revščina je nadloga, ki tare večidel in

tudi — zatare našo mladino iz nižih stanov v velikih mestih. In nobeden naj nikar nikoli ne hodi na vse-učilišče, kdor nima gotovih potrebnih dohodkov, sicer mu je poguba navadna tovaršica. Kako dobro bi v tem oziru bilo, ko bi se potrebne visoke šole dale vstano-viti domá, kakor so jih bili že l. 1848 osnovali rodo-ljubi, pa k temu je čez dvajset let — 1868 — manj upanja, kakor ga je bilo takrat. Morebiti tudi zavoljo tega se obrača poslednje leta še več nadepolnih, prav zmožnih učencev v bogoslovje in v duhovski stan, in prav imajo. Sej v nobenem drugem stanu ne morejo toliko dobrega storiti ravno za svoj narod. *) Po tem takem pa bi ne bilo napak, da bi duhovska gosposka skerbela za to, da bi se nekteri zmožni iz duhovskega stanu pripravljali pozneje za učiteljstvo na srednjih šo-lah, sicer se je bati, da nam prihajajo izmed tujih ne-domorodnih, in se naše narodne okoliščine nikdar popolnoma spremenile in zboljšale ne bodo. Kako treba je mehki in gibčni naši mladini v dobrem stano-vitnih in zanesljivih voditeljev, kdo tega ne vé že sam po sebi?

Druga misel, katero je v nas zbudilo prej omenjeno pismo, je pa ta-le: Nemec si prizadeva razširjevati svojo vero, recimo tu — protestanstvo, in sklepa se v ta na-men z narodom svojim. Ravno to beremo sedaj bolj pogostoma kakor nekdanj, da dela in skuša vzhodnji Slovan — razkolnik in staroverec, in da se duhovniki tesno zedinjajo ondi z narodom, in vodniki — duhov-ski in neduhovski — se trudijo z zedinjenimi močmi, da razširjujejo svojo vero, recimo tam — razkolnijo. In mi katoličani — duhovni in neduhovni — kaj po-čnemo, kaj delamo, kako se trudimo, koliko si priza-devamo, da razširjujemo svojo edino pravo in edino zve-ličavno sveto vero, in kako si obračamo v prid mo-gočne pomočke sedanjega časa in sveta? Morebiti še nikoli ni bilo tako potrebno, kakor ravno sedanjo dobo, da v djanji spolnujemo resnice, ki nam jih oznanuje Gospod in popisuje sv. Luka v XVI. poglavji, ki ima ta-le naslov: „Prilika od krivičnega hišnika. Dvema go-spodoma se ne more služiti. Farizeji se Jezusovemu uku posmehujejo. Zakon je nerazvezljiv. Prilika od bogatega moža in ubozega Lazarja.“ — Želimo prav iz serca, da bi katoliški Slovenci premišljali in premišljevali le-to poglavje, in posebno iz 8. verste pomenljive besede: „Otroci tega svetá so modrejši v svojem ro-du, kakor otroci luči,“ kerte besede veljajo vsem katoličanom brez razločka, duhovnim in neduhovnim, posebno sedanji čas.

—r—.

Deržava in cerkev.

(Konec.)

Deržava je družba ljudi, je zaveza deržavljanov v brambo in varstvo osebe in premoženja. Deržava brani skupščino in posameznega. V tej deržavi je ni oblasti druge, razun nje same, vsa oblast izvira iz deržave, po-sameznemu je doletiti toliko, kolikor ona dovoljuje. Der-žavina velemogočnost pa utegne biti pod absolutno, ali pa vstavno vlado. Večidel so sedaj vse evropejske der-žave vstavne, in ljudstvo se vdeležuje zakonstva ali po-stavodajstva.

Naj bolj imenitno vprašanje nastane sedaj, kako se volijo zastopniki ljudstva, in na to je zastavljeno deržavino stanje. — Stranka, ki ima oblast v rokah, dela za to, da se volitve izidejo nji po godu. Izvoljeni zastopniki ne zastopajo vselej svojih volivcev, ampak stranko, ktera jih je volila; naj rajši pa dostikrat plašč

*) In zaupljivo je v tem stanu za otenje duše naj bolje poskerb-ljeno.
Vr.

po vetru obračajo, pred vsem za-se skerbé in se temu prilizujejo, kateri ima državino kermilo v rokah; zaobljube in dobre besede se pogosto dá vse storiti, liberalno časnikaštvo pa temu služi, kdor mu plača in od katerega več pričakuje. Namesto nekdanjih stanov gospoduje sedaj po deželnih zborih velikrat bogastvo in breznačajnost. Volitve so sicer splošnje, pa stranka vé vse tako vravnati, da so njeni možje izvoljeni; ker se pa na svoje volivce opira in se ponaša s svojimi glasovi in z ljudskim zaupanjem, se zgodi lahko tudi to, da sovraži vse, kar jo spominja na razliko stanov, sovraži tedaj plemstvo, cerkev in duhovščino itd.

Imamo sicer gosposko zbornico; v tej sedi višji duhovstvo in plemstvo. Ali tudi ta je zdaj v državinih rokah, in poleg znanih imén starega plemstva sedé tudi gospodje, ktere je vlada tje posadila, in gosposka zbornica ne ovrača postav, ktere je liberalizem v spodnji zbornici osnoval.

Poglejmo sedaj, zakaj je ta liberalizem posebno pravica katoliške cerkve tako nasproti. — Protestanško cerkev le zato zavida, ker je keršanska naprava; ker je pa ta podveržena državini oblasti in ji še celo pomaga zoper katoliško cerkev, se prikupuje s tem. Ali katoliška cerkev je vteleseno kristjanstvo; že s tem, da je na svetu, priča, da je vera na svetu. Še bolj pa je liberalni stranki zoperna zavoljo svoje osnove, zavoljo edinosti in zavoljo moralne moči, kar se kratko nikakor ne dá utajiti. Katoliška cerkev, dosihmal naj večja družba na zemlji, brani svoje pravice, katerih ni dobila od kake svetne oblasti, in ima toliko moči in samostalnosti, da je ni mogla zmagati nobena oblast. Nova vsemogočna država pa nahaja cerkveno moč pri posameznem človeku, pri srenji, pri državi in pri mednarodni razmeri. Liberalna stranka dobro pozná to cerkveno moč, tudi dobro vé, da besede „dušna sužnost“, „zatemnjenstvo“, „duhovsko gospodovavstvo“, so le prazne strašila za lahkoverne; spozná pa enako, da se ji cerkev neprestano zoperstavlja. Ako katoliška cerkev ni družega kakor velika socialna naprava, moramo spoznati, da je ravno ona dan danes edina naprava, ktera v vsem in popolnoma brani pravice posameznemu, in tedaj tudi smemo upati, da bo enkrat drugač po državah.

Kakor vsaki čas, tako tudi dandanašnji bogastvo hoče vživati, pa tudi gospodovati. Pri volitvah, kakor smo jih poprej omenili, se volijo dostikrat le sami bogati in kakor je nekda veljalo le plemstvo, veljá sedaj le bogatija, in naj večji gospodje so tisti, kateri imajo naj več v žepu ali v listnici. Ker pa, kakor je znano, po borsah judje kraljujejo, je res tako prišlo, da judje gospodarijo kristjanom, in judje časnikašji zopet le premnogokrat za denar radi vse storé, hvalijo tega, kdor jim več plača, sovražijo pa iz prirojenega nagiba katoliško cerkev.

Moč in veljava pa vselej ljudi za seboj vleče. Voditelji stranke dobro vedó, kaj hočejo in delajo za svoje načelo (princip); ali veliko njih je brez vsega prepričanja ter se dájo premotiti besedam; drugi molijo zlatega malika, naj ta ali uni bandero pred njim nosi — to jih ne moti. Za temi pa stoji čeda brez lastne volje, ktera vpije in kliče, kakor se ji zapové in se terga za „drobtinico“, ktera pade z mize visocih gospodov.

V vstavni državi se volijo ministri iz vladajoče stranke. Vradniki, večidel nepremožni, če ravno sami za-se menijo, da pot, po kateri hodijo, ni prava, si vendar ne morejo kaj, in tirajo naprej državni voz po odkazani poti. In če tudi drugač misleči niso kar pah-njeni iz službe, vendar jim zajec lahko pot preteče. Tedaj na eni strani pisani pogledi in kisli obrazi, na drugi pa dobre službe, kako si more posamezen pomagati? Tako otopé tudi značaji in hodijo uglajeno pot.

Tudi po županijah ni veliko več svobode; župane volijo odbrani volilci, vradnike pa predstojništvo. Razume se pa samo po sebi, da taki, kateri ne vleče za vlada-jočo stranko, posebno po mestih, ne pride do županstva.

Iz tega smo vidili, zakaj da je tako znani jožefinizem cerkev sovražil, in zakaj da jo sovraži dan današnji liberalizem in bi jo rad vkopal v še hujši spone memo nekda. Spoznali smo, da med liberalizmom in katoliško cerkvijo ne more biti sprave. Sedaj je liberalizem v cvetu, torej je najberže cerkvi marsikaj poskušenj pričakovati. Kar so dosihmal liberalci po cerkvi mahali, utegne biti predigra tega, kar ji namerjajo. Po jožefinizmu in drugih okolnostih pa je res nastalo sem ter tje tako dremanje in spanje med katoličani, da je treba hudih viharjev, kateri svet prebudé in očistijo škodljivih soparov.

M. Močnik.

Prava ljubezen.

(Iz poljskega časnika Gwiazdke, posl. Leop. Gorenec.)

I.

Žiga III. je kraljeval na Poljskem, in tačas so vstali strašni boji s Tatarji. Poljska dežela se je že od nekda klestila s tem divjim narodom; Poljska je obvarovala Evropo: darovala je za-njo kri in ljudstvo. Sleherno leto so divje tatarske trume prihrule v poljske pokrajine, popalile in razdžale vse, na kar so zadéle, ubogo ljudstvo pa gnale seboj v sužnost. Noben dan ni minil, kedar so prihruméli, da bi strašni žar na nebi ne bil naznanil groznega požarja, ki so jih netili Tatarji.

Tisti nesrečni čas sta v lepi vasi v Podoliji živela Kristof Stremsky in njegova mati. Radi so Kristofa imeli vsi podložni, ker jim je bil res prav oče, materi pa tudi edina tolažba in podpora na stare dni. Vas Stremšno je bila že kdo vé od kedaj vlastnija starega stremškega rodú. Hiše so bile lepe, čiste. Belo zidovje plemenitega dvora in kapelica na strani se je ravno tako zdelo, kakor bi čuvala vso vas. Okoli kapele je rastel venec vitkih topolek, ki so nekako skrivnostno s perjem šumljale, ko da bi svetoglasno šepetale svoje tihe, žalostne molitve. Ovladala je vás večerna tihota, ki jo je zdaj pa zdaj predramil glas povodnih tic v bližnjem močvirju.

Na vhodu v vas, pri mogili (grobu),*) ki je bilo suho berstje nametano na-njo, tú je mož stal, po noči stražil in nepokojno oči vpiral v daljino. Tam v sednji vasi je nekako nenavadno hrumno; okrog je vse tiho in pokojno, le od tamkaj veter žalostno zvonjenje zanaša staremu čuvaju na uho. Bolj in bolj nepokojno napenja oči v dalečino, od koder se vidi pod vasjo črna mogila, germada na meji — vpira oči v daljavo tako, kakor bi vsako trenutje čakal znamenja ali gesla.

Pa se res tudi ni goljufal stari stražnik. V daljavi pred vasjo je posvetil jasen plamen in kmalo prijel se vse mogile. Stražnik obledí. Prekriža se, zažgè germado na verhi in steče k cerkvi. Ta trenutek se žalostno oglasé zvonovi in začno buditi vaščane, da so Tartarji blizu. Jok in stok je vstal po vsi vasi; vaščanje, vsak je vzel berž svoj imetek, kolikor ga je bilo mogoče odnesti v naglici, in bežali so v lesove, da bi se poskrili divjemu sovražniku. Kaj se je pa na dvoru go-dilo ta čas?

Stara gospa Stremška je pokleknila pred podobo nebeškega Sina, ko je začula zvonove, in v goreči molitvi je sebe in svojo majhno družino priporočila Njegovemu varstvu. Bila je sama, sin je bil že odšel k brambov-

*) Ko so Tatarji tako pogosto divjali, tiste davne čase, so si ljudje različno nevarnosti naznanjali. Imeli so germade, kakor poprej pri nas po Slovenskem, zažigali so jih, kedar je Tatar prihrul, to je bilo znamenje, naj se varujejo in pripravijo, nesreča preti.

cem, in pa precej na prvo znamenje, da Tatarji grozé domovini. Kaj se je v bojih godilo z njim, tega mi ni treba naštevati, le to naj povém, ko je na drugi strani mlatil in kléstil Tatarje, da ni vedil, da je pokončanje zadelo njegov dvor.

Strašna je bila materna osoda: ali smert ali pa sužnjost! Kaj bi moglo le nekoliko starih hlapcev celi temi Tatarjev? —

Stražar oznani to strašno novico in se verne na svoje mesto, in pazi na vse znamenja v sosednji vasi. V tem se rudeč žar pokaže na obzorji, in kože bližnje vasi, s slamo pokrite, vse so v plameni, ki so ga zagnetile divje tatarske derhali. V dimu, ki se vije pod oblake, začne krožiti truma vranov in krokarjev; veselili so se že bogatega plena in glušili so s svojim vriščem žalostne zvonove.

„Gorjé nam!“ vsikrikne starec, pade na koléna in jame vzdihati in Boga prositi, da bi odvern timeresrečo. Ali Bog je bil drugač sklenil. Ko Tatarji sežgo sosednjo vas, divje prikríé v vas Stremšno.

V kratkem je bilo vse v plamenu, sredi vasi pa so padali in umirali otroci, starčki in starčice, kateri niso mogli uteči sovražniku, — in pred vodnikom tatarske trume, tù stoji vklenjena gospa stermska in še nekoliko drugih žensk. —

„Na Krim!“ zakriči surovi vodnik. — Nekoliko ukoženih neusmiljenežev stopi okrog prestrašene starčice in okoli žen, in odženó jih na Krim v večno sužnjost!

Tatarji so se gnali dalje, požigali in morili, in vas ostane tiha in pusta. Priplul je mesec na nebo in medlo razsvetlil trupla in pogorišče. (Konec nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. V nedeljo, 5. t. m., je imelo rokodelsko društvo svoj božični kres v svoji najeti dvorani v knežjem dvoru. — Dvorana je bila primerno ozaljšana in na božičnem drevesu so se lesketale brezštevne lučice. Ob 6 zvečer je bila že dvorana napolnjena, kar stopijo med obilno zbrano množico visokorodni gospod deželni predsednik pl. Konrad Eybelfeld s svojo blago gospo baronovko in slovesnost se je pričela z božično pesmijo. Pelo in govorilo se je slovensko in nemško; obseg vsega je bil naj več nraven bičaje napačnosti sedanjega veka, breznačajnosti in lahkomisljenosti. Med dobrovoljkami je naj bolj vstrezal šaljivi dvospév krojača in čevljarja, ktereja je čevljar M. spremljal na plunki. Krojač se ponaša s svojo umetnostjo in bogastvom, čevljar mu pa ugovarja; večkrat se hudo posprimeta, na zadnje pa se pobratita spoznavši, da sta oba potrebna človeški družbi. Slišali smo tudi voščila za novo leto v obeh jezicih. Počastili so bili društvo s svojo nazočnostjo tudi gosp. dr. Bleiweis, dr. Kosta, nekteri drugi udje mestnega odbora, korarja Zupan in Novak, in nekaj družih gg. duhovnov. Vsi so posebno veselje razodevali nad tem, da ljudje, ki celi teden delajo z iglo, s šilom, in si prav po čerki v potu na obrazu kruh služijo, vendar ohranijo toliko ljubezen do duhovne omike, ter o tacih priložnostih svoje izvrstne duhovne zmožnosti razodevajo. K sklepu je društveni predsednik g. dr. L. Vončina naznanil priserčno in dostojno zahvalo blag. gospodu deželnemu predsedniku in njegovi gospej za posebno čast, ki sta jo skazala s svojo nazočnostjo rokodelskemu društvu; zahvali spodobno še vse druge pričujoče gospode, gospe in gospodičine, in slovesnost se dokončá z večerno pesmijo potujočega rokodelca k Materi Božji in s „Češena si Marija!“ prav po kerščansko. . . .

Vsi se na to zadovoljni razhajamo ponavljaje željo, naj bi se tako potrebno društvo še bolj včverstilo in

vzrastlo v zalo drevo, pod čigar senco bi se rokodelski pomagači obvarovali omotljive blišobe, napačne in lažnjive omike in samopašnega življenja, iskali pa tukaj in v enacih družbah poštenega veselja. M.

— (Velika slovesnost v cerkvi Marije Device čč. oo. Frančiškanov pred mostom v Ljubljani). Perve dni v osmini sladkega imena Jezusovega, namreč v ponedeljek, torek, sredo in četrtek (20., 21., 22. in 23. prosenca) bode držina sv. Frančiška v Ljubljani z verniki vred preslavljala tiste svete in zveličane iz serafskega reda, ki so bili lansko leto o sv. Petru v Rimu cerkveno za svete in zveličane oklicani. Kdor pomni, kako prelepe so bile opravila japonskih mučencev leta 1863, se bo gotovo veselil tega naznanila. Štirdnevnica je tako-le zverstena: V ponedeljek bo spomin, maša in vse opravila mučencev Gorkumčanov, v torek sv. Leonarda Porto-Mavriškega, v sredo sv. Marije Frančiške peterih rán, v četrtek zveličanih japonskih mučencev, katerih je bilo 205 in med temi čez 40 iz 1. in 3. reda sv. Frančiška. Že v nedeljo sladkega Imena popoldne se bo slovesno blagoslovila nova tabla ali podoba omenjenih svetih izj reda, ki se bo djala v veliki altar. Vsak dan bote po dvé pridigi, namreč jutraj ob 5 in popoldne o poli 4; zraven družih bolj slovesnih ss. maš in opravil bo vsaki dan ob 10 pontifikalna maša. — O ti slovesnosti so popolnoma odpustki, ki se dosežejo po vredni spovedi, sv. obhajilu in navadni molitvi v papežev namen. — Na prošnjo svetnikov Bog dela čudeže. Bog daj, da bi se o ti priliki zlasti veliko zagrešenih spreobrnilo! Posebno pa se je tudi priporočevati novim svetnikom, da bi prosili za poterjenje vere in čednosti v naši deželi in sploh sprosil zmago sveti Cerkvi v sedanjih stiskah. Da se spomin novih svetnikov še bolj ohrani in poživi, so natisnjene tudi njih bukvice in podobe, ki se že dobivajo (po 15 kr.). Kakor sploh pri tacih opravilih, je tudi tukaj upati da se jihbodo goreči verniki prav obilno in v velik svoj duhovni prid vdeleževali. Kar premorejo pridige in druge priprave slovesnosti zvišati in povzdigniti, se gotovo nič ne bo opustilo.

— Po nalogi dunajskih vseučiliških profesorjev bogoslovskega oddelka se je 4. t. m. gosp. dr. Jan. Kulavice od tod podal na popotvanje v zadevah vede in učenosti. Šel je proti Rimu, kjer se misli več mescev muditi. S to lepo priliko je vzel seboj tudi denar, ki ga je „Danica“ zopet poslednje mesce nabrala za sv. Očeta, in te tedne tudi za njih serčne vojake (z unim vred, kar je došlo po g. Heidrihu). Enako je vzel seboj zadevne zaznamke, prošnje in vošila, iz katerih bode ondi sostavil navadni zapisnik, k čemur tukaj ni bilo več časa, in bo vse skupaj v imenu darovavcev osebno izročil sv. Očetu. Je pa denara 74 napoleonov (za menjani papir, srebro itd.), 14 cekinov in 1 ameriški dolar v zlatu. Bog plačaj še enkrat blagim darovavcem, ki bodo z vošili in darovi v novo kakor dobri otroci razveselili vesoljnega očeta keršanstva. Da se darovi nadalje sprejemajo, se razume samo po sebi.

— „Novice“ pišeje iz mestnega odbora: „Prav dolgočasno debato (razgovor) je sprožil odbornik Dežman zarad pokopališčinega reda, češ, da mestni fajmošter s spominki na ljubljanskem pokopališču presamovoljno ravna. Iz razgovorov pa se je vidilo, da to ni res, in zdaj bojo merliči na pokopališču s spominki in brez spominkov zopet imeli mir.“ —

— Sredi tega mesca se ima peljati po železnici skoz Ljubljano na Dunaj truplo ranjcega mehikanskega cesarja Maksimilijana. V Terstu se je imel merlič med velikimi mertvaškimi slovesnostmi nesti v cerkev sv. Justa, „Primorec“ pa piše, da so osnovo spremenili ter ga bodo z ladije Novare prenesli naravnost na železnico in na Dunaj odpeljali.

— (Tridnevica). Sv. Oče papež so dali 17. okt. t. l. pismo do vsih škofov katoliške cerkve; z ozirom na velike nadloge, ki stiskajo sedanji čas sv. cerkev in človeško družbo sploh, opominjajo sv. Oče k zedinjeni molitvi, da bi Bog šibe milostivo odvernili, cerkev varoval, verne podpiral in poterjeval, sovražnike pa ponižal in na pravo pot zavrnil. Zato so zapovedali tridnevne molitve v ta namen; in da bi se verni bolj goreče pobožnosti vdeleževali, dovolijo popolnoma odpustke tistim, ki te tri dni sv. zakramente prejmejo, njim pa, ki se te pobožnosti le vdeležé, sedem lét in sedemkrat 40 dni odpustkov. Po tem namenu sv. Očeta so naš mil. knez in škof 14. dec. dali list do č. duhovšine, da naj se ta pobožnost obhaja po vseh farnih cerkvah vsaj pred koncem aprila tri dni, ktere duhovni pastirji sami v to odločijo in oznanijo. Opravljati se ima te dni slovesna sv. maša z blagoslovoma in k koncu se moli vsak dan 5 očenašev in česena Marij z molitvijo za papeža; v mestih naj se o pripravnem času tudi sicer izpostavi sv. Rešnje telo. K koncu priserčno opominjajo k obilni molitvi v sedanjih hudih časih.

V Kranji je tudi obdarovala čitalnica 43 otrok s potrebno zimsko obleko. Hvala nji; lep zgled drugim.

Z Gorenskega. (Vošilo keršanskim mladenčem za novo leto. Mladeneč z Gorenskega.) Leto ima štiri letne čase, meni se pa močno dozdeva, mladenči, da imate tudi vi marsikteri štiri rogove, ktere morate odbiti v novem letu. Vošim vam za novo leto, da bi te rogove odbili, katerim so že izrastli, prikercevali pa jih, katerim hočejo poganjati. Če pa vi tega nočete, ste rogate živine in ne poštene mladenči.

Pervi rog je kletvinja, ktera priraste iz svojeglavnosti, jeze in hude terme. Smerkolin, ki še ne vé, koliko delov ima sveta maša, že kolne, privija, se roti in pridša. Nekteri tudi „sakramentirajo;“ taki so pravi plašarji! Mislim, da te gerde reči so se ljudje navadili od beričev, ki so pri „rihtah“ služili, in pa od izsluženih vojakov, ki radi doma stresajo, kar so po svetu napačnega pobrali. Slovenci te kletve niso imeli. Presnet, plent, bos pri tléh, kosmata kapa, pa raca na vodi — to so slovenske kletvinje. Vse druge niso zanič! — Neki gospod so nakladali preklinjavcem, kakor so ljudje pravili, da vselej ko je zaklel, si je mógel gumb (knof) odrezati in ga zopet prišiti. Kaj praviš k temu? Poskusi, morebiti se odvadiš. Bolje bi bilo celo brez gumba biti, kakor pa rog imeti. Naj bolj pa ti bo ta hudi rog pokrivala misel, da sv. Duh nima v tebi stanovanja, ako si preklinjavavec. Preklinjavčevo oko je hudobniši kakor gadovo, in njegovo serce je gnjezdo hudičev, ktere zmiraj v sebe kliče in vabi, kolikorkrat kolne. Jaz bi že rajši hotel umreti, kakor pa zakleti! —

Drugi rog je nesramnost, bodi si v mislih, v govorjenji ali djanji. Kogar ni sram, n. pr. nespodobno med tovaršijo kopati se, nečedno govoriti, ali posmehovati se takim besedam, in kar je enacega ostudnega, on ni več lep, — je že rogat, pa okuženo gnjil v sercu, njegov delež ni več med angeli, pa tudi med poštenimi in čednimi mladenči ne. Ako si ta rog pustiš rasti, nisi človek, ampak kozel; in če ti je že zrastel, kozel ostaneš, če si ga s pokoro in poboljšanjem ne odbiješ.

Tretji rog je hudo žaljenje staršev. Kdor je začel staršem grenke ure delati, on je svoj mir pokopal za vselej. Naj bo na suhem ali na vodi, nikjer mu ne bo dobro pri sercu. Naj gre na hrib ali v dolino, povsod ga bo njegov greh preganjal. Naj tudi v zlati hiši stanuje in se z dišavami iz Indije maže, ne bo se mu dobro godilo in ne bo dolgo živel na zemlji, kdor očeta in matere ne spoštuje, — in če dene na glavo klobuk

kakor stolp, še se bo vidil skoz-nj rog njegove divje nepokoršine.

Ceterti rog je ponočevanje v družbi s sovami, čuki in drugimi ponočnimi vranami in kregulji, namreč s strastno igro, pijančevanjem, poboji in raznoterim pohujšanjem. Mojster tacih ponočnih delavcev je lucifer, in plačal jih bode takrat, ko bo prišel Sin Božji na oblakih na sodbo klicat žive in mrtve. Plačuje jih pa tudi že zdaj dostikrat pred sodnijami, po ječah in temnicah.

Pa ne le ti štirje, tudi še veliko družih rogov je, ki s silo rastejo, ako si jih s silo ne odbijaš. Rogovi so n. pr.: tatinstvo, lenoba, napuh in ošabnost, nevošljivost, jezičnost, prepirljivost, jeza, togota, maševanje, lažnjivost, objedljivost, zbadanje in obiranje bližnjega, zanemarjanje službe Božje, skrunjenje cerkve in praznikov, in še 100 družih. Povém ti samo: ako si rogov ne boš odbijal v novem letu, toliko ti jih utegne zrasti, da se ti glava od njih ne bo vidila, in eden je hujši od drugega.

Staro leto je končano, Smo začeli novo leto,
Zelo greha izrovano; Zdaj živeli bomo sveto.

Z Gorenskega. Novo leto se nam je žalostno pričelo. Nemila smert nam je nanagloma vzela preč. g. dekana radoljskega Simona Vovka. Naravnost od dela je poklical Gospod svojega zvestega služabnika na plačilo. Ni jim bilo družega, kot zobje so jih popred malo boleli, in so bili na eni čeljusti nekoliko otekli. Novega leta dan so imeli jutranje sv. opravilo, in so še prav lepo priporočali slehernem stanu posebne nauke za novo leto, — pa h koncu sv. maše, ko so obhajilno molitev odmolili, so padli od mertvuda zadeti od altara in se niso več zavedili; zvečer med 6. in 7. uro pa so zaspali v Gospodu. Blagor jim, ker mnogo dobrih del jih je spremilo pred sodbo. Bili so ranjki neutrujeni delavec v vinogradu Gospodovem, vedno pohlevni, prijazni in pripravljeni slehernemu postreči v vsaki potrebi. Koliko so si prizadevali za Božjo čast in za zveličanje izročeni ovčic, kaže prelepa, skoraj vsa obnovljena radoljska cerkev, ktero so k koncu svojega življenja ozaljšali še z lepim križevim potom, ki je bil blagoslovljen in postavljen pretečeno tretjo adventno nedeljo; — to priča sv. misijon, ki so ga ranjki preskerbeli svoji fari, preden so jo zapustili, in ktere ga obilni zveličanski sad se kaže v vsi okolici. Pa tudi slovenska domovina je z njimi zgubila krepkega bojevalca za narodne pravice, za ktere so se brez strahu potegnili, kadar je bilo treba, kakor tudi za pravice sv. cerkve! Vkljub gerdemu vremenu se je 3. jan. zbralo 15 duhovnov v Radolici, ki so jih spremili k dolgemu počitku. Bog jim daj večni mir in pokoj! —

Izpod goriških planin, 27. grud. — Draga Danica! Serčno vošilo k novemu letu iz slovenskega oddelka naše deželce! Svetila bodeš tedaj tudi letos na obnebu katoliškega življenja, ter nas opominjala čuti, da si zvesto ohranimo solnce katoliške vere, katoliškega duha, kar posebno naša slovenska domovina pred drugimi narodi ceni in varuje. Lesketala se boš, draga Danica, po naših slovenskih hribih in dolinah, posvetila v marsiktero hišo in bajtico, in posijala med družinico tu in tam.

O le prihajaj, Danica! odperto ti je okence, odperte so ti vrata, vselej si nam zares draga; želi te hišni oče, želi te mati in ne manj krepki sinovi in hčerke Slovenije naše, da zvedó, kako je kaj v domači deželi in po katoliškem svetu.

Učila si dostikrat stariše, kako dragi biser so njih otroci, kako naj se odreja, da bodo resnični katoličanje, in da si prihodnje zveličanje zagotovijo. Spodbujevala si mladenče in device, kako zvesto naj varujejo svoj najdražji zaklad, ki je nedolžnost. Pravila si, kako

se tu in tam med slovenskim narodom z raznimi pomočki poživlja keršanski katoliški duh, kako se razcvetajo rožice pobožnosti in bogoljubnosti med otročiči. O kako radi mi take reči slišimo! Le pridno nam jih naznanuj, Danica naša! Ostrašilo nas je večkrat naznailo, kaj hudega je zadelo one, ki so na napčno pot zašli, — kako jih je Bog kaznoval; in to nas je pretreslo. Lepa hvala tedaj, Danica! tako tudi na dalje. Brali te bodo naši mladenči, naše deklice, namesto da bi pusto in dolgočasno pohajkovali; brali te bojo gospodarji in gospodinje svoji družini ali pa v poštenih tovaršijah, namesto da bi neumne reči kremljali.

Bog te spremljaj in ti daj, da se povsod med slovenskim narodom razširiš.

Iz Lokavca na Goriškem, 11. grud. Ker je olepševanje cerkev v veliko čast in zaslugo pastirju in čedi, naj omenim nekoliko, kaj se je v naši farni cerkvi za njeno olepšavo naredilo v preteklih letih. Ob desni, ko stopiš v cerkev, vidiš altar sv. Valentina, poprej ostaran in lesén, zdaj kaj lepo prenaven od našega domačega mojstra M. B. Ves kor ob velikem altari od tal do verha je lepo zmalan. To je napravil naš g. župan na svoje stroške s pomočjo našega g. duhovnika. Prav lepo se podajajo 4 rudeče ogrinjala, viseče ob stenah, in 6 lepih zastavic, ki zaljšajo Božjo hišo o slovesnih praznikih. 17. listop., v dan vesoljne zahvale pa smo obhajali tudi blagoslovljenje novega križevega pota, kar so opravili čast. duhoven iz reda sv. Frančiška iz Gorice. Čez sto lučic je svetilo naprej v rokah žen in devic, 14 mladenčev za njimi pa je neslo 14 tabel križevega pota — spremljanih od 4 čč. gg. duhovnov, in vse to med zvonjenjem in pokanjem možnarjev. To je bilo ginljivo gledati na tablah in premišljevat pokoršino in ljubezen našega Odrešenika, in pa slišati čast. patra pridigovati od zveličavnega terpljenja Gospodovega; skoz vse serca poslušavce je šel njih mili glas, in solzile so se oči pobožnih kmetičev. Ni mi treba popisovati vseh opravil, ki so terpele do ene čez poldne in so serca vernikov tako pohlevno omečile. Preč. g. fajmošter s sv. Križa so imeli peto mašo in zahvalo. Naj bolj potolaženi in razveseljeni smo mi verniki, ko pridemo v svoje lepo ozališane cerkve. Bog nam vero ohrani, site in prešerne sovražnike naše sv. vere pa ponižaj in spreoberni!

Iz Gorice, 6. pros. — V samostanu tukajšnjih šolskih sester smo imeli na novega leta večer kaj mično slovesnost. Več gospá se je bilo nekaj časa poprej v ta namen združilo, da bodo za zapušene, revne sirote našega mesta poskerbele, kolikor bo mogoče. Pričele so s tim svojo dotično delavnost, da so k božičnim praznikom 35 dekletic — revnih in zapuštenih staršev hčerke — popolnoma od glave do nog novo oblekle. Tako oblečene so se te obdarovane deklice zbrale okrog božičnega drevesa na večer novega leta v veliki šolski izbi v učilnici šolskih sester, ter so se tam k obedu vsedle, in zraven tega mnogotere druge darove dobile.

Velika zbornica samostana pa je bila v dva dela ločena, v enem je bil glediščini oder, drugi pa je bil napravljen za povabljenе. Med temi so imeli prvi sedež njih prevzvišenost mili knez in nadškof, kateri so slovesnost s svojo nazočnostjo povzdignili.

Ob 5 zvečer so gospodičine znotranje učilnice pričele svoje glediščine igre, med katerimi so bile posebno dobro igrane „Pastirci pred jaslami“, „trije kralji v Betlehemu“, in igra k novemu letu.

Gospodičine so se kaj serčno in lepo obnašale, ginljivo in po domače govorile; ni se moglo boljšega obnašanja želeti.

Vsaka igra je imela toliko podučljivega v sebi, da so se res mogli pobožni občutki toliko v sercih mladih

igravk, kolikor v sercih gledavcev in gledavk vstanoviti. Prav ginljiva je bila vmesna igra, zahvala obdarovanih otročičev. Prišle so deklice namreč vse na oder, med njimi so stale na višjih krajih gospodičine v belo oblečene z razpetimi rokami kakor angelci, ki blagoslovjujejo mále. Viditi je bilo, kakor bi hoteli ti človeški angeli revne pričujoče dekletica za vselej pod svoje varstvo in brambo vzeti. V sredi med njimi je stala že odrasčena gospodičina, ki se je prav čedno in priljudno dobrotnicam v imenu malih zahvalila.

Poslednjič se je celo kardelice mladih šolskih gospodičin na odru zbralo, in iz njih srede je gospodičina Mazotti primeren govor imela do njih prevzvišenosti kn. nadškofa, s katerim se jim je zahvalila za Njih nazočnost in jim s priserčnimi besedami voščila v imenu vsih srečno novo leto.

Petje je bilo dobro ubrano, spreména oblek mnogoterna in pomenljiva. Gospodičinam se je pri vsaki igri prav očitno vidila in silo lepo podajala njih nedolžna pobožnost, sosebnost pa pred jaslami.

Sploh je iz vsega viditi, da šolske sestre prav posebno dobro podučujejo, in da se gospodičine prav umno, keršansko in svojemu prihodnjemu stanu primérno izrejšajo. Pa so tudi vedno vse vesele in le nerade se po dokončanih letih šolskega uka ločijo iz samostana šolskih sester.

Želeti je še, da bi kake dobre, pridne mlade Slovenke z brihtnimi svojimi glavicami stopile v ta samostan, in se za učenice izurile. Tedaj bi se zamogel red šolskih sester po družih slovenskih deželah razširiti, in tudi pri nas bi se lahko gospodičine v slovenskem jeziki podučevale.*)

Sklenil sem toraj — pisavec teh verstic — v prihodnjih listih Zg. Danice nekoliko govoriti o redu šolskih sester, da se bravci njeni nemalo soznanijs s tim še zelo mladim in vender že skoraj po vsem svetu razširjenim, človeštvu prav koristnim redom.**)

Od sv. Barbare bl. Vurnberga, 26. nov. (Po nepriliki zakasnjeno.) — 3. t. m., to je, po vsih Svetih so mil. knezoškof tukajšnjo, zdaj dosti lepšo farno cerkev slovesno blagoslovili, ter ob enem tudi zakr. sv. birme delili. Prišlo je bilo ljudstva od vsih strani prav obilno. Že na predvečer so bili prišli tudi bližnji duhovniki višega pastirja svojega spodobno sprejemati in z njimi vred slovesne večernice in velevane cerkvene molitve opravljati. — Očitno so mil. škof veselje potem pri mizi na znanje dali — ter v kratkih pa tehtnih besedah zdravico napili preč. duhovšini svoji, mnogozasluž. gosp. župniku domačemu še in vsim dobrotnikom cerkve sv. Barbare, domačim farmanom posebno. Cerква, sedaj zobokana, precej povišana, s 5 altari, je velikanska, na visokem prijaznem hribu, podobna kaki stolni cerkvi. Lep spomin so si postavili sedanji župnik č. gosp. Fr. Cvetko, ki so se v tej reči veliko trudili. Pohvala pa gre po pravici tudi darežljivim in za Božjo čast vnetim farmanom.***)

Iz Maribora. 1. Poslednje tri dni preteklega leta se je obhajala tukaj pobožnost od sv. Očeta razpisana in s popolnoma odpustki obdarovana, da bi Bog sv. cerkev in rimsko stolico rešil silnih nadlog in zaslepljene sovražnike sv. cerkve milostljivo nagnil k pravemu spoznanju in poboljšanju življenja. O vnetosti vernikov pri tej priliki ni kaj posebnega povedati. Bira v skrinjici za sv. Očeta je dala okoli 20 gld., in to v

*) To je čisto gotovo, da ženska čedna olik se po takem potu naj bolje razširja. To Italijani in drugi narodi prav dobro čutijo. Posnemajmo jih. Vr.

**) Ravno prav; ker pred nekaj časom je Danica naznanovala tudi o „šolskih bratih“, in — kolikor čutimo že zdaj — ne brez sad ú. Vr.

***) Za uno drugo je sedaj blezo prepozno. Vr.

fari, ki šteje blizo 6000 duš! Pa čuje se, da bodo gospe kat. društva posnemaje izgled dunajskih in graških gospa nadaljne bire se lotile in tako upamo, da se bo vsaj ime rešilo, da je tudi Mariborsko mesto kaj storilo za glavarja katoliške cerkve!

Od Savine. (Zakon ciganski!) Kje je našel g. Megerle Mühlfeld postavbo civilnega, zaplotnega zakona? Baha se, da v pariški vstaji l. 1789. — Skoraj bi dvomili. Sramuje se ne mara nam resnico povedati. Civilni ali zaplotni zakon se je že pred l. 1789 sklepal. Kje? Pod vladarji avstrijskimi — na Ogerskem. Pohajkovali so pa taki zakonski po naši mili Slovenii — v občni strah. (Zató torej na Madžarsko cikajo dunajski dvalisti, vedoma ali nevedoma, ker jim je vseč ondotno življenje, tudi zakonsko). Poslušajte. — Pred 8 leti sem v Sl. B. nekemu detetu podelil sv. kerst. Vpisovaje vprašam bôtro in babico, je li otrok zakonsk? Odgovorite mi obedve: „Mati ciganica, v ječi zaperta, terdi, da je omožena, zakonska; tudi njen mož je tû zapert.“ Preden v kerstno knjigo zapišem, sem se moral prepričati, ali je otrok res zakonskih starišev. Vprašam ciganico v ječi: „Si poročena?“ „Sem sem.“ Vprašam še preiskavnega c. kr. sodnika (liberalca, kteremu bi g. Megerle sam remena čevljev odvezovati ne vrednega se spoznati moral), in ta mož mi to-le povê: „Jaz sem blizo ogerske meje služil in vam hočem povedati, kakó da cigani zakon sklepajo. — Kadar cigan hoče imeti ciganko, gresta k staremu ciganu, ki ga ciganska okolica ima za svojega glavarja, in pred njim povesta, da bi rada vkup živêla. In ta starašina ciganov (nikakor ne duhoven) — ko sliši to željo, zamermrá nekaj besed — in cigana odideta. Vedite, tako se dela zakon ciganski.“ Nisem vprašal, kako da cigana obhajata na to ženitvansko svoje veselje domá. Morebiti včasí še le potem, ko na Štajarskem kokóš in pút narkradeta, ima vsa derhal v kaki gošči gostijo.

Tistega deteta pa po tem takem nisem smel ne po cerkvenih, ne po cesarskih postavah za zakonskega zapisati. Kje je, sedaj vprašam, oblast, na Dunaji ali v Parizu, ktera bi zamogla dveh kristjanov zavezo, ktera letos povsod za nezakonsko veljá, kakor zaveza une ciganice, v prihodnjem letu med ravno tistimi poglavitnimi ceremonijami sklenjeno, pa za zakonsko razglasiti in za tako tudi storiti? Kje je, vi dunajski judje, povejte? Ali jo pozná g. bar. Beust tako moč, ki bi taki zakon zamogla veljaven storiti? Kje je? — — — Kadar kristjan in kristjanka vpričo starišev ali drugih svetnih ali tudi duhovna si razodeneta željo in storita obljubo, da se hočeta vzeti, to še ni poroka, je le zaroka. Dokler bo keršanstvo na svetu (dalje bo ko judovstvo), bo na vedno večne čase 7 sv. zakramentov; in dokler bo 7 sv. zakramentov, bo le tisti zakon keršanski, ki se je s sv. zakramentom v cerkveni poroki skjenil. Zakrament se pri poroki ne pripnê ali ne pritakne zakonu v pisarnici skerpanemu, temveč zakrament zakona po duhovniku podeljen še le storí, da je nasprotno razodeta želja in obljuba, vzeti se, še le pravi keršanski zakon in zakonski stan. Dokler ni cerkvene poroke, tudi nobena obljuba in zveza, še tako slovesno storjena, nikakor ni zakon kristjanski, — je le — ako že po sili hoče zakon biti, je le ciganski.

Začudil sem se, ko sem te dni v Alban Stolzovi izverstni brošurici „Wechselbalg in Baden und Oesterreich“ (bei Herder 1868 za 12 krajc.) na ravno to misel naletel, torej že na Nemškem do francoske meje to vejo, da je vsak taki zakon brez cerkvene poroke, t. j., brez sv. zakramenta, le zakon — ciganski.

Taki napredek se ponuja sedanji čas — v 19. stoletji — keršanskemu svetu! Da bi se ciganskega zakona

(tako tudi ciganskega življenja) lotili Slovenci, kristjani, kdo hoče to priporočati? Fej te bodi! —

Slovenca, kristjana,

Ne šemarite — v cigana!

M. Vr.

Iz Amerike. (Iz pisma g. misijonarja Jož. Buha.) Belle-Prairie, 30. vinotoka 1867. — Že zdavnej sem se pripravljaj ti kaj pisati, pa razne okoljšine in pomanjkanje časa me je zadrževalo od tega. Ali veselje, ki sem ga občutil zadnjo nedeljo, se ne dá potolažiti, drugač da se tudi ti raduješ z nami. 27. vinotoka so namreč gosp. Pirc, 83 letni starček, našo novo Krow-Winško cerkev posvetili za Božjo službo, in midva z gosp. Tomazin-om sva jim stregla pri posvečevanju cerkve in med prvo sveto mašo, ki se je brala v ti novi cerkvi. Pridigovali so gosp. Pirc, od dobrot in milost, ki jih dobivamo v cerkvi; rekli so, da ravno to so pridigovali enkrat na Kranjskem med svojimi rojaki, in so mi govor v domačem jeziku pisan pokazali. — Med mašo so tudi gosp. Tomazin govorili v angleškem jeziku, od prave, edine, svete, katoliške in apostolske cerkve, in da teh znamenj pri drugovercih najti ni.

Popoldne sem jaz v pridigi ljudém naznanil tudi stroške pri zidanji. Pred dvema letoma smo bili kupili les za cerkev, ki je 400 dolarjev veljal; potem pa nismo vedeli, ali bi cerkev delali ali ne, ker nismo pripomočkov imeli. Tako je delo zastalo do letošnjega poletja. Čast. gosp. Pirc so bili meni to delo izročili, ker so sami z drugimi opravili preobloženi. Tudi škof so obljubili 100 dolarjev in rekli, da naj delo le napreduje, pa tudi od gosp. Naceta T. sem zvedel, da njih brat na Kranjskem za našo Krovinško cerkev nabirajo darov, — zato se dela zopet lotim mesca julija in, hvala Bogú, zdaj imamo cerkev tolikanj dokončano, da zamoremo službo Božjo v nji obhajati. Stroškov vseh skupaj do sedaj je 1700 dolarjev. — Cerkev je 30 čevlj. široka in 50 čevlj. dolga; zidana je v gotiškem zlogu in stoji na prav prijaznem homcu ob reki Misisipi. Sicer smo lansko leto novo cerkvico blagoslovili ob Two-Riverji, pa me vendar ni toliko veselilo, kakor letošnje blagoslovljenje; posebno še zato, ker je letošnje spremljevalo spreobrnjenje necega nejeverskega amerikanca. Ta amerikan mi je rekel prvi večer, ko sem v Krow-Wing prišel, da se hoče spreobrniti in katoličan postati, in je potem tudi res nektare kratki k podučevanju prišel; ko smo pa imeli cerkev blagosloviti, se je dal kerstiti, je prejel v nedeljo zjutraj sveto obhajilo in popoldne je pa poročen bil.

Menim, da boš radovedno popraševal, predragi brat v J. K., kako je z misijoni med Indijanci?

Resnično je, kakor pravijo, da je težavno tudi enega človeka spreobrniti, še bolj pa več jih spreobrniti. Tako se godi nam z Indijani, pa vendar smo vedno dobrega upanja, ako Bog dá svojo milost. Gosp. Pirc vsako leto misijonarijo med Indijani; ravno tako so bili letošnje celo poletje g. Nace Tomazin na Leech-laku med Indijani in so jih podučevali in tudi nektare kerstili. Jaz pa sem bil letošnjo spomlad, preden sem pričel cerkev zidati, na Red-laku, kjer so bili ranjci g. Lavtizar zmerznili —; kazali so mi Indijani kraj, kjer se je zgodila velika nesreča, in hišo, v kateri so stanovali. Tam sem skoraj naj bolje Indijane našel, in najbolj priprave za sprejetje sv. vere, 5 se jih je dalo kerstiti, in več mi jih je obljubilo ravno to, ko bi vedno med njimi ostal. Jaz jim obljubim, da hočem s škofom govoriti o tej zadevi, in če bi tudi vedno med njimi ostati ne mogel, da jih vendar od časa do časa obišem. Po vseh Svetih se g. N. Tomazin napravljajo tje, ker meni čas ne dopusti pred Božičem od tod odriniti, po Božiču bi pa rad šel zopet na Vinibigošiš, kjer sem bil že tri zime. To je križ, ker so Indijani tako raztreseni

in pota slabe, zima huda; po leti pa komarji (musketos) rojijo okoli človeka in ga strupeno opikajo, vendar z Božjo pomočjo se vse dá zmagati. Letošnje spomlad so bile vode tako velike, da so vse mostove pobrale.

Letošnja jesen je pa prav prijazna; po noči nekoliko zamerne, po dnevi je pa vedno lepo vreme in gorko; včeraj je prvi sneg naletaval, danes ga pa solnce topi, menim da jutri ga ne bo sledu več. Kar pa kraje ali zemljiša zadeva, moram reči, da zemlja je tukaj prazna, in da ko bi še 2 milijona ljudi prišlo, bi se še lahko naselili. Zemlja je večji del peščena; kjer je črni pesek, precej dobro rase, kjer je pa beli pesek, pa ne —, pa je tudi še veliko dobre črne zemlje in gozdov. —

Ob gornjem Misisipu okoli Pakegama je tudi veliko železne rude, pa rudnikov še niso naredili. Ob Vermillion-jezeri je lansko leto bilo veliko delavcev, da bi bili kopali zlato rudo, ker bi bili pa mogli mline imeti za kamnja drobitev, zato so letos zelo delo opustili, vendar eni še zavarjujejo kraje. Smrekovega lesa je tukaj toliko, da ni mogoče, da bi ga kdaj zmanjkalo. Trave, kjer ni do kolena visoka, tukaj nihče ne kosi. — Jaz sem plačeval delavcem po 1 dolar na dan in jed, tesarjem po 2 dol. na dan in jed, prvemu delavcu pa po 3½ dolar. na dan in pa jed, zato pa cerkev tudi okoli 1700 dolar. stane, pa z Božjo pomočjo in s pomočjo dobrotnih rok, mislim, da bo kmalo ves dolg plačan.

Jož. Buh.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Vélíki nasilnik prvi Napoleon je svoje dni bil Reno prestopil, namerjavši spolniti rimljansko glasilo: divide et impera — dróbi in dóbi! — kolikor boš moči razdobil, toljko vlad si boš pridobil. Tisti čas je živel ob Renu mlad mož, ki je že davno poprej svaril rojake pred tujim gospodstvom ter je serca navduševal z ljubeznijo za staro pravico. Tega moža, profesorja Görres-a, prvi Napoleon ni nikoli drugač imenoval kakor péto vélíko moč. K temu pristavlja ameriški Wanderer: Splošnja, spoznana in poskušena resnica je, da možato vpravovano časništvo je bolj kot vsa obertnija zmožno, ljudstvo preravnati in pridobiti. V poterjenje tega so tudi sedanji sv. Oče Pij IX. izrekli znamenite besede: „Znati je, da previdnost je v naših dnevih dala veliko poslanstvo katoliškemu časništvu. Njegova naloga je, načela reda in vere ondi ohraniti, kjer so še, in ondi jih razširjati, kjer jih je brezbožnost in merzla verska vnemarnost v pozabljenost opravila.“

Res je, katoličanstvo le oserčevanja potrebuje, da se zbujajo, kjer dremlje, in ne more se tajiti, da katoliška zavednost se močno oživlja, odkar so se časniki dramljenja bolj poprijeli. Jeli so namreč verniki tako na noge stopati, da se marsikteremu judu, masonu in svoboduhi ne mara hlače tresejo. To je nekaka gorečnost, vnema, serčnost, delavnost v prid sv. Očeta in pravic sv. cerkve, da je veselje, posebno na Francoskem. Preslavni Dupanloup je prava zvezda ss. treh Kraljev, ne le za Francosko, ampak za vso Evropo, in bistri Napoleon je prevedel, da tudi njegovo otenje je le Cerkev. Tudi na Avstrijskem se je jelo gibati. V Parizu se je pričelo društvo sv. Petra, ki papežu vojake nabira in zderžuje. S to družbo se zedinja dunajska sv. Mihela in druge po katoliških deželah. Baron Stillfried je bil poslan nalaš v Pariz, da je vse potrebne reči pozvedel in na Dunaju naznanil, in naj imenitnejši gospodje iz naj višjih stanov so na Dunaju

kar v trenutku več tisoč podpisali za vojaštvo sv. Očeta. — Toda naši prečislani gospodje judje nam katoličanom že napovedujejo, da se ne bo dopustilo vojakov nabirati po cesarstvu za papeževo vojno, češ, da papeževa reč ni naša reč. Čigava pa, ali turška?! Kaj pa ko bi bilo za kako šlesvik-holštansko ekspedicijo, ali v kaki frankobrodski zadevi? Tisto pač — tisto; to bi bila naša reč, kaj ne? Sej v Frankobrodu je tudi lepo število judov; 25 milijonov katoličanov v Avstrii to pa ni naša reč!... Za Mehiko so se vojaki nabirali, in če je bil v Mehiki našega svetlega cesarja brat, je v Rimu našega svetlega cesarja in naš oče.

V péto vélíko moč zadeva tudi, kar „Tiroler Stimmen“ 4. prosenca pišejo. V zadnji vojski, pravi ta list, je bil sovražnik prederl že skoraj do Trienta in mi smo pri vsi nevarnosti za svoje posestva in pohištva le še bolj po orožji klicali. Ko so pa Prusi navalili proti glavnemu avstrijskemu mestu, in se je med zidovi glavnega mesta na brambo pripravljalo, — so liberalni Dunajčani tirjali, da naj mesto odperito ostane. Pozneje je vlada hotla Dunaj uterditi, toda liberalni domorodni „Reichsrath“ in od Prusov kupljeno liberalno časništvo je temu zopervalo. Zdaj si namerja državni kancelar od delegacij izprositi dovoljenje za vterjevanje glavnega mesta, ali „Tir. Stimm.“ se zanašajo, da „gesinnungstüchtig“ organi avstrijskega liberalizma bodo prav slovesno zoper to protestovali, kajti imajo k temu svoje „separat-vzroke.“ — Celi svet vé, kdo so verli Tirolci in vsi pravi katoličani za cesarstvo, in kdo pa „liberalci“ in njih časniki, ali — péta vélíka moč . . . ; zato pa je dobro, da zmaguje tudi katoliško časništvo, katero dela za vero, kraljestva in narode v zmyslu, kakor so ga zaznamnjali sv. Oče Pij IX. —

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Prestavljeni so čč. gg.: R. aj m. Kalan s Podzemlja v Kamnik; Fr. Tavčar s Kamnika v Kranj; Jož. Mazgon, duhoven nemškega reda, gre za duh. pom. v Podzemelj; Bl. Muhovic z Mošenj v Radolico za duh. pom. — Umerli so gg.: Jož. Šoklič, Mat. Pogačnik, Adal. Aihholcer, duh. v pokoju; Šim. Vovk, dekan in fajm. v Radol. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Ecce cruce Domini, fugite partes adversae! g. Al. Košir, fajm. v Teržiču 1 ces. cekin. — G. Bl. Šoklič, kaplan, 5 frank. v sr. — G. Ant. Fetih Frankheim 1 sakson. tol. — G. Mat. Keršmanec fajm. 1 ces. cek. — G. M. 1 staro petico. (Do tod je že v Rim oddano. Vr.) Sv. Očetu, da bi mi sprosili pravo spoznanje in srečno zadnjo uro, ½ gld. v sr. — G. M. Pr. iz M. 3 gl. v sr. — Sv. Oče, prosim blagsl. za serčno ponižnost in duha prave pobožnosti, 1 tol. za 1 gl. 50 kr. — Mart. Sterban 1 dvajs. sr., prosi blagsl. za zdravje na duši in na telesu in za srečno zadnjo uro. — Sv. Oče, prosim blagsl. za srečno zadnjo uro, 1 gl. in 3 dvajs. vse v sr. — Z Gorjan: Dva zakonska 2 gl. v sr., Apol. Rekar 2 dvajs., Mina Jan 1 gl. 50 kr. sr.; vsi proseči blagsl. za srečno zadnjo uro in mil. sodbo. Da bi sv. Oče na moj namen molili, 1 terdnj. za 2 gl. st. den. „Sv. Očetu Piju IX in njih hrabrim vojakom 1 terdnj. za 1 gl. 50 kr. Neka gospa 1 ces. cek.; dve sestri 1 terdnj. za 2 gl. st. d. — Neka oseba 3 dvajset. Vse tri prosijo blagsl. za srečno zadnjo uro. — Iz novomeške dekanije pp. nn. gg.: Kanonik Jelovšek 20 gl.; kan. Žagar 10 gl.; kan. Vilfan 10 gl.; kan. Belin 1 zlat za 4 gl. 30 kr. st. d.; kap. vikar g. Kunstelj 1 gl.; Topliški kapl. g. G. Cimbas 10 gl. (pro felici mortis hora); nekaj kapitelj. poslov 1 gl. 30 kr.